

ARBETSMILJÖ
VERKET

Bedöm de kemiska
arbetsmiljöriskerna så här

RISKBEDÖMNING innebär att ta reda på vilka åtgärder som behövs för att ingen ska drabbas av ohälsa eller olycksfall. Med ett exempel från en arbetsplats visar vi hur riskbedömning kan gå till.

Undersökning, riskbedömning, åtgärder och kontroll är huvudbegrepp i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Broschyren bygger på Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker och föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete.

Arbetsgång vid riskbedömning

- 1.** Organisera och fördela uppgifter
- 2.** Dela in för att få överblick
- 3.** Identifiera möjliga risker
- 4.** Bedöm riskerna och föreslå åtgärder
- 5.** Besluta och gör en handlingsplan
- 6.** Följ upp – räcker åtgärderna?

Mycket giftig
eller
Giftig

Reglerna för märkning har ändrats och nya symboler införs successivt. Läs mer om klassificering av märkning på Kemikalieinspektionens webbplats www.kemi.se

1. Organisera och fördela uppgifter

I detta exempel behöver företaget undersöka och bedöma de kemiska riskerna. Genom att hantera de riskerna separat kan man läsa på vad som gäller och lära sig mer om vad som kan vara farligt.

Produktionschefen utsågs av VD för att leda arbetet med de kemiska riskerna i hela verksamheten. Han fick befogenhet att skaffa in extra resurser när så behövs. Den inköpsansvarige, som brukar sköta miljö- och kemikaliefrågor får i uppgift att samordna avdelningarnas arbete och vägleda dem.

Företagets olika avdelningar, plåtverkstad, målarverkstad, färdigvarulager och kontor, har alla var sin arbetsledare och var sitt skyddsombud.

Produktionschefen samlar arbetsledarna och skyddsombuden och går igenom bakgrunden och uppgiftsfördelningen. Den inköpsansvarige går igenom den planerade arbetsgången.

Frätande

Extremt brandfarligt
eller
Mycket brandfarligt

Explosivt

Exempel på vad som ska uppmärksammas finns i broschyren **Kemiska arbetsmiljörisiker, ADI 296**, från Arbetsmiljöverket. Om kemiska produkters märkning och säkerhetsdatablad (varuinformationsblad) finns information från Kemikalieinspektionen på www.kemi.se. Andra föreskrifter som är aktuella är till exempel de om smältsvetsning och termisk skärning samt blybatterier.

Avdelningarna gör skyddsronder

Arbetsledaren och skyddsombudet ska först göra skyddsronder. De ska tillsammans med den arbetstagare som sköter varje uppgift identifiera vilka situationer eller aktiviteter som kan medföra exponering för kemikalier eller andra risker med kemiska ämnen till exempel brand.

De ska därefter lämna en lista till produktionschefen över de aktiviteter eller situationer som kan medföra kemiska arbetsmiljörisiker.

På listan anges åtgärder som behövs eller att en mer detaljerad riskbedömning behövs. Av listan ska det också framgå hur man delat in sin verksamhet och var riskerna har observerats.

2. Dela in verksamheten för att få överblick

Varje avdelning delar in sin verksamhet. Indelningen genomförs så att det är lätt att kontrollera att inget blir bortglömt.

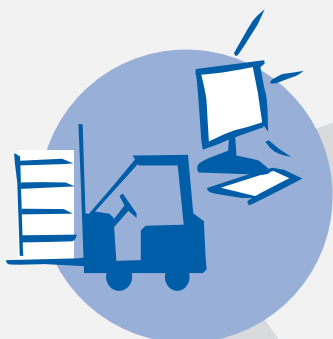
Indelning utifrån:

- yrken, *t.ex. svetsare,*
- arbetsuppgifter, *t.ex. slipning,* eller
- olika lokaler, *t.ex. i lagret.*

I målarverkstaden delar man in arbetet i förbehandling av detaljerna, förberedelse av målningsutrustningen, sprutlackering, torkning samt underhåll av utrustning och lokaler. Förvaringen av kemikalier bedöms rum för rum.

I plåtverkstaden finns svetsare, plåtslagare och en arbetsledare. Där sker genomgången uppdelat på dessa yrken.

Färdigvarulagret och kontoret gör genomgångar rum för rum.

3. Identifiera möjliga risker

I MÅLARVERKSTADEN finns risk för att utsättas för färg eller lösningsmedel, både vid inandning och på huden. Några färger och lösningsmedel är också brandfarliga, så risken för brand eller explosion måste bedömas.

I PLÅTVERKSTADEN är svetsarna utsatta för svetsrök och hanteringen av svetsgaser kan innebära olycksrisker. Plåtslagarna använder några olika sprayer som man inte vet hur farliga de är. Arbetsledaren provar ibland ut nya arbetsmetoder. Då det är omöjligt att identifiera riskerna i förväg så måste riskbedömningen ingå i arbetsrutinerna.

Vid skyddsronden i plåtverkstaden antecknades riskerna i en tabell

AKTIVITET/SITUATION	RISK	BEDÖMNING/ÅTGÄRDER
Svetsare:		
Svetsning	Exponering för rök	Utreda
Om gasledning börjar läcka	Explosionsrisk	Utreda
Plåtslagare:		
Sprayning av plåt	Vet inte om det är farligt	Utreda
Arbetsledare:		
Tester inför nya jobb	Kan inte bedömas i förväg	Riskbedömning ska göras i arbetssituationen

I FÄRDIGVARULAGRET medför de färdiga plåt detaljerna inte några kemiska risker. Eltruckar bildar inga avgaser. Laddningsplatsen ska ses över eftersom olyckor kan

inträffa där. När lagret städas används inga hälsofarliga kemiska produkter och metoderna är utformade så att långvarig hudkontakt med rengöringsmedel inte behövs.

4. Bedöm riskerna och föreslå åtgärder

Arbetsledarna och skyddsombuden diskuterar sina listor med produktionschefen och med den inköpsansvarige. De får därefter i uppdrag att gå vidare med vissa av punkterna. Den inköpsansvarige gör ett schema för de riskbedömningar som ska vara mer detaljerade. Se nästa sida.

MÅLARVERKSTADEN För varje del av arbetet görs en mer detaljerad bedömning och man fyller i schemat.

Säkerhetsdatabladen ger kunskap om de farliga egenskaperna hos de kemiska produkterna. När det saknas aktuellt blad för en farlig kemisk produkt kontaktar den inköpsansvarige tillverkaren.

De moment där man andas in ångor eller kan få kemikalier på huden eller i ögonen identifieras och man går igenom vilka farliga situationer som kan uppstå om något inte fungerar som planerat.

Bedömningen resulterar i att man föreslår att flytta tillblandningen av färg till ett bättre ventilerat utrymme. Skyddsinstruktionerna kompletteras med krav på att använda

handskar. Rutiner behövs för kontroll av ventilationsanordningarna. Planen för agerandet vid brand och vid strömavbrott aktualiseras och övas.

PLÅTVERKSTADEN går igenom hanteringen av svetsgas. Underhållet av utrustningen behöver systematiseras för att säkerställa att det inte blir läckage.

Användningen av sprayer anses ofarlig tack vare att punktutsläpp används.

Exponeringen för svetsrök måste utredas av skyddsingenjören på företagshälsovården eftersom allt inte fångas in av utsugen.

FÄRDIGVARULAGRET går igenom laddningen av batterier till truckarna. Där kan finnas risk för vätgasexplosion och syrastänk. Regler finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter för blybatterier. Nya skyddsglasögon behövs till laddningsplatsen och personalen behöver en genomgång av riskerna.

Exempel på schema för bedömning av en avgränsad arbetsuppgift

Riskbedömning av: _____

Avgränsning

Vad avser bedömningen? Beskriv detaljerat vad som ingår _____

Underlag för bedömningen

(från säkerhetsdatablad, föreskrifter och erfarenheter från verksamheten)

Kemiska produkter som används? _____

Vilka ämnen/luftföroreningar bildas? _____

Produkternas/ämnenas hälsofarlighet vid inandning: _____

Hygieniska gränsvärden: _____

Hälsofarlighet vid hudkontakt: _____

Hälsofarlighet vid förtäring: _____

Brandfarlighet? _____

Andra risker, t.ex material som kan skadas: _____

Har ohälsa, olycksfall eller tillbud rapporterats? _____

Finns särskild lagstiftning på området? _____

Bedömning av risker i den egna hanteringen

Var och när bildas ångor eller damm? _____

Kan gränsvärdena överskridas (behövs mätning?): _____

Var och när förekommer hudkontakt? _____

Kan hudkontakten medföra skada? _____

Vilka störningar kan innebära att kemiska ämnen ger upphov till allvarliga konsekvenser, t.ex. brand, brännskada eller medvetlöshet? _____

Kan vi vidta ytterligare åtgärder för att undvika sådana farliga händelser? _____

Finns möjligheter att begränsa skadan om något trots allt händer? _____

Åtgärdsförslag (kan avse arbetsmetod, utrustning, plats, organisation, skyddsåtgärder, underhållsrutiner, instruktioner, beredskapsåtgärder eller information)

Följande åtgärder föreslås från avdelningen: _____

Följande risker har inte kunnat bedömas, experthjälp behövs: _____

Följande personer deltog i bedömningen: _____

Beslut av arbetsgivarföreträdare:

Ansvarig för respektive åtgärd: _____

Åtgärderna ska vara gjorda, datum: _____

Datum

Underskrift av arbetsgivarrepresentant

5. Ta beslut och gör en handlingsplan

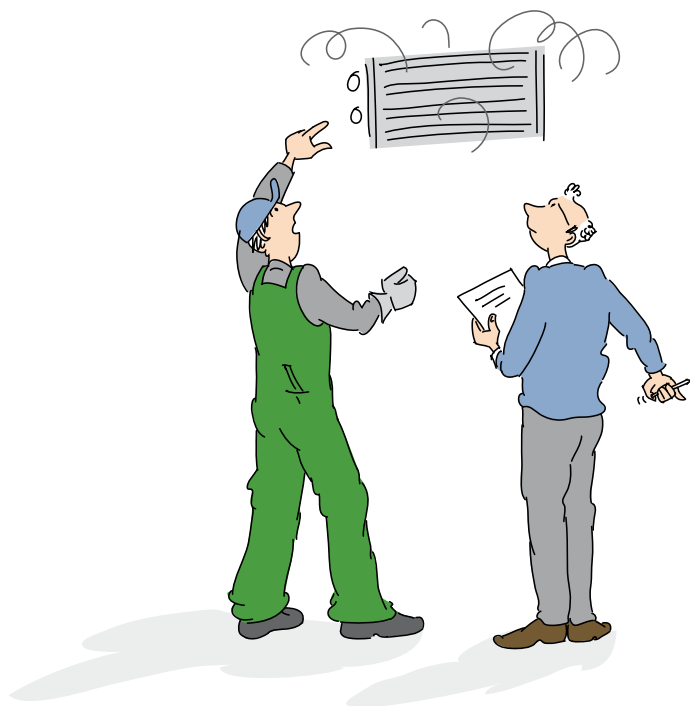
Produktionschefen tar ställning till de förslag som kommer fram och beslutar att gå vidare med samtliga. Han utser ansvariga för alla åtgärder. De får ta de kontakter som behövs och ska begära in kostnadsförslag om åtgärden är kostsam.

Produktionschefen kompletterar dokumentationen från de olika avdelningarna med en handlingsplan. Det vill säga besluten om åtgärder, om vem som ansvarar för genomförandet och när det ska vara klart.

6. Följ upp – räcker åtgärderna?

Produktionschefen beslutar också om uppföljningsrutiner. Den inköpsansvarige ska kontrollera att åtgärderna är genomförda senast i

november månad och tillsammans med avdelningen bedöma om de haft avsedd effekt.

ARBETSMILJÖ
VERKET

**Fler exemplar av denna
trycksak beställs från**

Arbetsmiljöverket

112 79 Stockholm

Telefon: 010-730 90 00

E-post: arbetsmiljoverket@av.se

www.av.se

Best nr **ADI 606**

Vår vision: Alla vill och kan skapa en bra arbetsmiljö